

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να χωρίσετε την τραγωδία σε σκηνές και να δώσετε με συντομία τα βασικά στοιχεία κάθε σκηνής (θέμα, πρόσωπα, δράση).
2. Να αναφέρετε συνοπτικά το θέμα³⁵ της τραγωδίας και να περιγράψετε πολύ σύντομα την εξέλιξη της πλοκής έως τη λύση.
3. Να κρίνετε τον Κρέοντα επισημαίνοντας τα στοιχεία του χαρακτήρα του που τον κάνουν τραγικό πρόσωπο.
4. Με ποιον από τους ήρωες του δράματος θα μπορούσατε να ταυτιστείτε ως θεατές; Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.
5. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την ανθρώπινη ευτυχία σύμφωνα με το Σοφοκλή και πώς φαίνεται αυτό στην περίπτωση του Κρέοντα;
6. Να συγκρίνετε τις αρχές και τις αξίες με βάση τις οποίες αποφασίζουν και ενεργούν τα δυο βασικά πρόσωπα του δράματος (Αντιγόνη - Κρέων). Να εξετάσετε αν κάποιος από τους πρωταγωνιστές δικαιώνεται στο τέλος για τις επιλογές του ή όχι. Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.
7. Να κρίνετε το ρόλο του χορού και να αιτιολογήσετε τη στάση που τηρεί απέναντι στα βασικά πρόσωπα του δράματος (Αντιγόνη, Αίμων, Κρέων).
8. Να δώσετε σύντομα τα θέματα των στάσιμων της τραγωδίας και να αναφέρετε πώς συνδέονται με την υπόθεση του έργου.
9. Με ποιο από τα πρόσωπα του δράματος πιστεύετε ότι ταυτίζονται περισσότερο και συμπάσχουν οι θεατές; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.

³⁵ Βλ. R. C. Jebb (1992), σ. XII: «Το θέμα, όπως καθορίζεται στην εναρκτήρια σκηνή - η σύγκρουση ανάμεσα στον θεϊκό και τον ανθρώπινο νόμο - αποτελεί το κεντρικό ενδιαφέρον σε ολόκληρο το έργο. Η δράση, τόσο απλά σχεδιασμένη, ποικίλλει σε χαρακτήρες μεγαλοπρεπείς, όπως οι δυο κεντρικές φιγούρες, αλλά και σε άλλα μικρότερα πρόσωπα, που συμβάλλουν στις διαβαθμίσεις φωτός και σκιάς στην εικόνα. Δεν υπάρχει εμπόδιο στη ροή του έργου - σε κάθε βήμα ενδιαφερόμαστε ολοένα και περισσότερο να μάθουμε πώς θα τελειώσει αυτή η σπουδαία σύγκρουση». (Απόδοση του αποσπάσματος στη νέα ελληνική: Ε. Σπετσιώτου-Μέλλιου).

10. Είναι για σας η λύση του δράματος ικανοποιητική; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
11. Ποια είναι τα μηνύματα του Σοφοκλή προς τους θεατές και σε ποια συμπεράσματα τους οδηγεί με τη διδασκαλία της *Άντιγόνης*;
12. Ο Κρέων τιμωρείται για την ύβρη που διέπραξε, αλλά ο Αίμων, η Ευρυδίκη και κατά μία άποψη και η Αντιγόνη χάνουν τη ζωή τους χωρίς να έχουν φταίξει σε τίποτα. Πώς εξηγείτε αυτό το παράδοξο της μοίρας των ηρώων του Σοφοκλή;
13. Αφού εξετάσετε τη στάση όλων των προσώπων του δράματος απέναντι στην Αντιγόνη, να κρίνετε αν ευσταθεί η άποψη ότι στην πορεία της προς το τραγικό της τέλος απέμεινε εντελώς μόνη. Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.
14. Να εξηγήσετε γιατί σε όλη τη διάρκεια της παρουσίας της στη σκηνή η Αντιγόνη δεν αναφέρει ούτε μια φορά τη σχέση της με τον Αίμονα.
15. Η επίδραση της *Άντιγόνης* του Σοφοκλή στην παγκόσμια λογοτεχνία φαίνεται και από τα παραθέματα του βιβλίου σας, σσ. 209-210.
 - α) Πώς παρουσιάζει το χαρακτήρα της δικής του *Άντιγόνης* ο Μπ. Μπρέχτ και ποια κοινά στοιχεία νομίζετε ότι έχει με την *Άντιγόνη* του Σοφοκλή;
 - β) Ποιο θέμα προβάλλει στο ομώνυμο έργο του ο Ζ. Ανούιγ και ποια εικόνα δημιουργεί για τους δυο βασικούς ήρωες, τον Κρέοντα και την Αντιγόνη;
16. Να διαβάσετε την *Ίσμήνη* του Γ. Ρίτσου και να επισημάνετε ομοιότητες και διαφορές με την *Άντιγόνη* του Σοφοκλή. Ιδιαίτερα να επιμείνετε σε ό,τι αφορά την παρουσίαση των χαρακτήρων των δυο θυγατέρων του Οιδίποδα. Να εξηγήσετε τις διαφορές λαμβάνοντας υπόψη σας τους στόχους των δύο δημιουργών.
17. Ποιο θα χαρακτηρίζατε ως το πλέον τραγικό πρόσωπο του δράματος; Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.
18. Η τραγική πλάνη είναι χαρακτηριστική για τους ήρωες της τραγωδίας. Ποιο από τα πρόσωπα του δράματος παρουσιάζεται να βρίσκεται

κατεξοχήν σ' αυτή την κατάσταση; Να αναφέρετε παραδείγματα από το κείμενο.

19. Ποιες από τις σκέψεις που διατυπώνει ο χορός θα μπορούσαν να εκφράζουν ιδέες του Σοφοκλή³⁶;
20. Με ποια, κατά τη γνώμη σας, συναισθήματα αποχωρούν οι θεατές από την παράσταση της *Άντιγόνης*;
21. Με ποια συναισθήματα θα αποχωρούσατε εσείς από το θέατρο; Να αιτιολογήσετε καθένα από αυτά.
22. Ποιες ιδέες του έργου θεωρείτε διαχρονικές; Να αναπτύξετε μια από αυτές.
23. Θα επιθυμούσατε μια άλλη λύση του δράματος; Αν ναι, να την περιγράψετε.
23. Το τρίτο στάσιμο (781-800) της *Άντιγόνης* του Σοφοκλή αποτελεί επινίκιο ύμνο του Έρωτα. Να συγκρίνετε τις ιδέες του με τον Ύμνο στον Έρωτα στο έργο *Ίππολυτος* του Ευριπίδη (525-564 και 1268-1281).
24. Να χωριστείτε στο τμήμα σας σε ομάδες και η καθεμιά να αναλάβει την παρουσίαση ενός θέματος, όπως: η δραματική ένταση του έργου, η άρτια ηθογραφία του, το ιδεολογικό περιεχόμενο των λυρικών μερών του, οι φιλοσοφικές προεκτάσεις του.
25. Να περιγράψετε την προσωπικότητα του Κρέοντα, όπως παρουσιάζεται στο δράμα. Ως αποδεικτικό υλικό της εργασίας σας να χρησιμοποιήσετε αποσπάσματα του κειμένου.

³⁶ Για τη θέση του χορού στη συγκεκριμένη τραγωδία καθώς και για τη λειτουργικότητα των χορικών έχουν διατυπωθεί πολλές θεωρίες οι οποίες προσπαθούν να απαντήσουν στο ερώτημα. Στο 18^ο κεφάλαιο της *Ποιητικής* του Αριστοτέλη διαβάζουμε: «Καὶ τὸν χορὸν δὲ ἓνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν, καὶ μόριον εἶναι τοῦ ὄλου καὶ συναγωνίζεσθαι μὴ ὥσπερ Εὐριπίδῃ ἀλλ' ὥσπερ Σοφοκλεῖ, τοῖς δὲ πολλοῖς τὰ ἀδόμητα οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μύθου ἢ ἄλλης τραγωδίας ἐστίν» (18,7). Βλ. ακόμη Α. Lesky (1997), σσ. 342-343: «Ἐτσι εἶναι πιθανόν πολλά χορικά κομμάτια του Σοφοκλή, ἐνῶ εἶναι ἀπολύτως ἐνταγμένα στα δραματικά συμφραζόμενά τους, νὰ ἐκφράζουν ταυτόχρονα ιδέες του ποιητή» και Ἀν. Στέφος (1993), σσ. 220-221: «... ἡ ἀντιμετώπιση του χοροῦ, ὡς προσώπου του δράματος, πρέπει νὰ γίνεται με μεγάλη προσοχή και οἱ σχετικές ἀναφορές των χορικών νὰ ἐξετάζονται με νηφαλιότητα, σε συσχετισμό πάντοτε με το ἠθικοθηρησκευτικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, ὅπου τοποθετοῦνται τὰ δραματικά γεγονότα».

26. Να περιγράψετε την προσωπικότητα της Αντιγόνης, όπως παρουσιάζεται στο δράμα. Ως αποδεικτικό υλικό της εργασίας σας να χρησιμοποιήσετε αποσπάσματα του κειμένου.
27. Όλα τα μέλη της οικογένειας του Κρέοντα πεθαίνουν και η οικογενειακή του ευτυχία καταστρέφεται. Ο ίδιος όμως μένει ζωντανός. Σε τι αποβλέπει, κατά τη γνώμη σας, ο Σοφοκλής με αυτή την πλοκή του έργου;
28. Να αναφέρετε τις απόψεις σας για τις διαμετρικά αντίθετες στάσεις ζωής, όπως εκφράζονται από την Αντιγόνη και τον Κρέοντα.
29. Για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σας, η σκηνική παρουσία του Κρέοντα είναι εκτενέστερη σε σύγκριση με τα άλλα πρόσωπα του δράματος;
30. Σε ποιες αρχές στηρίζει ο Κρέων την απόφασή του για την απαγόρευση της ταφής του Πολυνείκη και την καταδίκη της Αντιγόνης;
31. Ποιες είναι οι απόψεις του Κρέοντα για την κοινωνική θέση της γυναίκας;
32. Ο Αριστοτέλης στον ορισμό της τραγωδίας τονίζει ότι σκοπός αυτής της ποιητικής δημιουργίας είναι να οδηγήσει το θεατή μέσα από τον έλεο και το φόβο στην κάθαρση. Να επισημάνετε σ' όλη τη διάρκεια της τραγωδίας *Άντιγόνη* τις κορυφώσεις των δύο πρώτων στοιχείων και να δείξετε με ποιους τρόπους ο ποιητής οδηγεί το θεατή στην κάθαρση.